

**LA COVA DE LA
MONEDA
(IBI, ALACANT):
UNA COVA-SANTUARI
IBÈRICA A LA
FOIA DE CASTALLA**

F. J. CERDÀ BORDERA

Amb ocasió de la realització de la tesi de llicenciatura sobre l'arqueologia de la Foia de Castalla, tinguérem ocasió de catalogar-ne alguns jaciments d'època ibèrica. Uns corresponien a poblats a l'aire lliure, dels quals no es reconeixien a cop d'ull estructures arquitectòniques i l'únic coneixement que se'n tenia era possible gràcies a l'aportació de ceràmiques trobades en superfície. Així, doncs, vam catalogar els jaciments del Castell de Castalla (Castalla), Les Hortes (Ibi) i Fernoveta (Ibi). Altres jaciments estaven situats a l'interior de coves, la qual cosa va ser un dels aspectes més novedosos del nostre registre, ja que a més de la recuperació dels materials ibèrics de l'avenc de les Porrasses —citats per Milagro Gil-Mascarell, en el seu estudi ja clàssic sobre les coves ibèriques del País Valencià, com una cova-refugi ibèrica, que, per cert, és la més meridional de tot el País Valencià—, cal afegir la cova-refugi del Tormet (Onil), també amb materials ibèrics, i el que ens sembla més significatiu, una cova-santuari: la cova de la Moneda. Aquesta consideració de cova-santuari s'estableix per la presència de ceràmica ibèrica caliciforme, que vam tenir ocasió d'estudiar al Museu Arqueològic Municipal Camil Visedo Moltó d'Alcoi on estava dipositada. En aquell primer conjunt de materials, dels quals vam publicar un estudi d'alguns d'ells (Cerdà Bordera: 1983, 81-85), incorporem ara un nou lot de materials que va ser localitzat a la

A partir d'un lot de materials d'època ibèrica procedents de la Cova de la Moneda (Ibi, l'Alcoià), dipositats a la Casa de Cultura d'Ibi, s'aporten nous fonaments per tal de confirmar plenament la pertinença d'aquesta cavitat a les anomenades coves-rituals o coves-santuari.

A partir de un lote de materiales de Época Ibérica procedentes de la Cova de la Moneda (Ibi, l'Alcoià), depositados en la Casa de Cultura de Ibi, se aportan nuevos fundamentos para confirmar plenamente la pertenencia de esta cavidad a las llamadas cuevas rituales o cuevas santuario.

La Cova de la Moneda (Ibi, Alacant). An iberian sanctuary cave in La Foia de Castalla.

Using a set of materials of the Iberian period deposited at the Casa de Cultura of the city of Ibi, and originally coming from la Cova de la Moneda (Ibi, l'Alcoià, Valencian Central Districts), new fundamentals are contributed and brought forward in order to fully confirm the belonging of the said cave to the ones called ritual or sanctuary caves.

Casa de Cultura d'Ibi pel senyor José Luis Simón García, que amablement ens va oferir la possibilitat d'estudiar-los.

La Cova de la Moneda està situada a la partida de Biscoi, entre els termes municipals d'Onil i d'Ibi, a l'Alt de Biscoi i a uns 1.000 metres sobre el nivell del mar.

Es tracta d'una cova de 2 metres d'alçària, 10 metres en la part més ampla i 13 de fondària. Les restes arqueològiques es troben situades en la part més fonda de la cova i ocupen uns 35 metres quadrats. En la resta de la cova aflora la roca (fig. 1).

Aquest jaciment es coneix des de fa molt temps (Olcina Climent: 1973, 184; Berenguer Barceló: 1977, 40). Actualment es troba totalment destrossat per activitats clandestines.

Els materials arqueològics recollits en prospeccions superficials foren dipositats en el Museu Arqueològic d'Alcoi per Vicent Pascual i Manuel Monleón. Aquest conjunt de materials conté ceràmiques de l'edat del bronze i de l'època ibèrica i alguns fragments de fauna i d'ossos humans.

De la ceràmica de l'edat del bronze, a més dels fragments dipositats al Museu Arqueològic d'Alcoi, que van ser estudiats al seu dia, cal afegir-ne un vas de vores entrants, de tendència esfèrica, que a penes té 6,5 centímetres d'alçària i 9,5 de diàmetre màxim (fig. 3, 9) i que es troba dipositat a la Casa de Cultura d'Ibi.

COVA DE LA MONEDA (Ibi)

Topografia: M. Monleón (9-XII-79)

- 1. Entrada (accés)
- 2. Zona rocosa
- 3. Entrada a l'avenc
- 4. Zona arqueològica

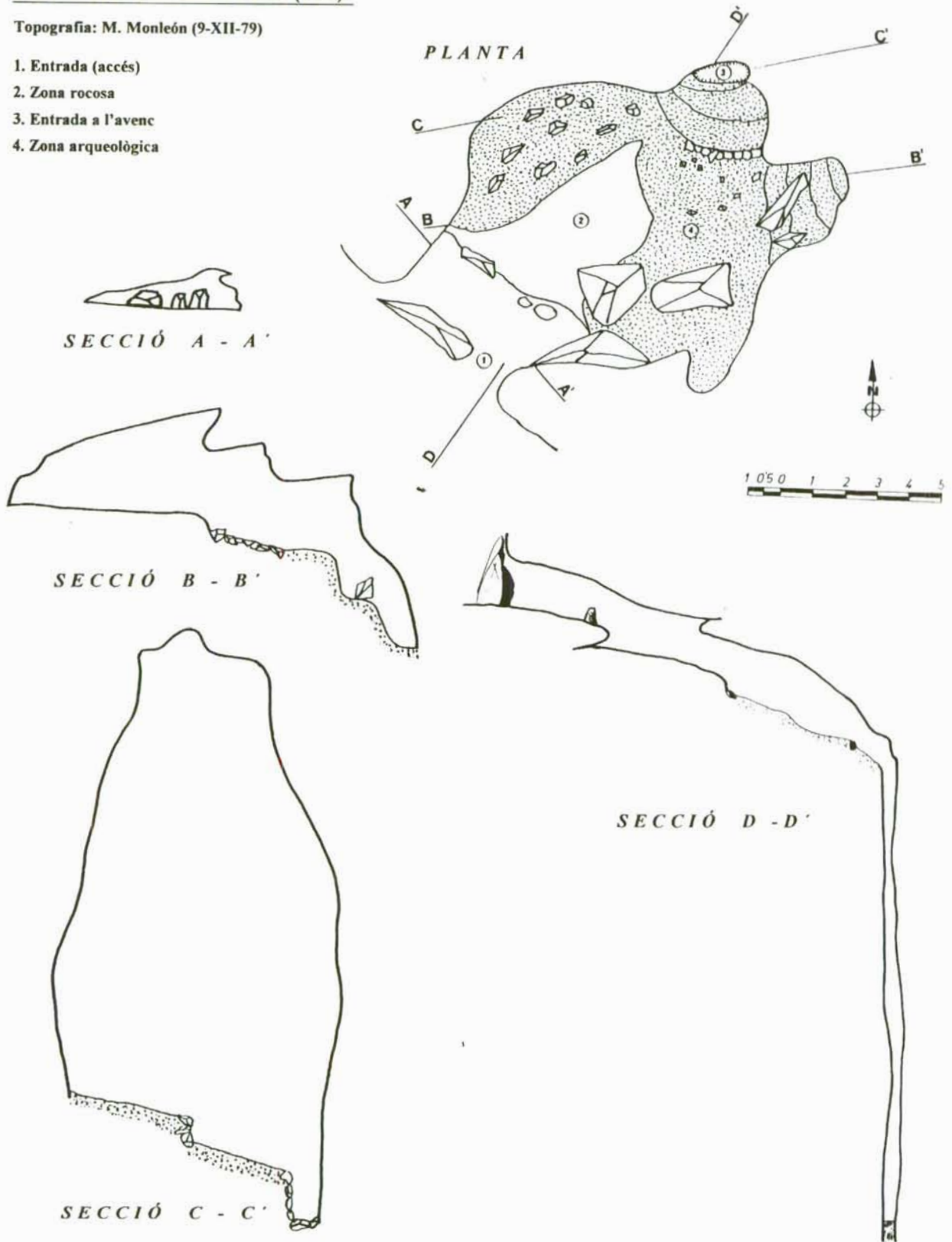

Figura 1

El lot de ceràmica ibèrica del Museu Arqueològic d'Alcoi està compost per 40 fragments de ceràmica, de color gris, dels quals 33 presenten vores i 7 corresponen a bases de vasos.

Es tracta en la seua totalitat de ceràmica tornejada amb un gruix que oscil·la entre 0,4 i 0,8 centímetres.

Hi dominen les vores triangulars i subtriangulars curtes (segons la classificació de S. Nordström, 1973); segueixen en importància numèrica les vores exvasades simples i els de vora en forma cefàlica zoomorfa. Un dels fragments presenta en el cos dues bandes paral·leles d'incisions com a decoració. Tots els fragments ceràmics que presenten una part del peu són de base còncava. D'entre aquests fragments en destaca el corresponent a un vas caliciforme de perfil en *s*, de llavi rodó, d'11 centímetres de diàmetre en la boca i de superfície, tant interior com exterior, de color gris fosc (Cerdà Bordera: 1983, 83).

Per la seua banda, el lot de ceràmica de la Casa de Cultura d'Ibi consta d'una sèrie de vasos i fragments ceràmics pertanyents a vasos caliciformes, tots de color gris fosc, de formes i mesures semblants, que formen un conjunt bastant homogeni.

L'inventari de materials és el següent:

- Vas caliciforme de perfil en *s*, de vora exvasada, llavi arrodonit i base anellada, que té 10 centímetres de diàmetre en la boca, 4,7 en la base i 6 d'alçària (fig. 2, 1).

- Vas caliciforme de perfil en *s*, de vora exvasada, llavi apuntat i base anellada, que presenta dues perforacions de suspensió al costat de la vora. Té 11,2 centímetres de diàmetre en la boca, 4 en la base i 5,9 d'alçària (fig. 2, 2).

- Fragment ceràmic pertanyent a un vas caliciforme de perfil carenat, de vora exvasada i llavi arrodonit, que té 10 centímetres de diàmetre en la boca (fig. 2, 3).

- Fragment ceràmic pertanyent a un vas caliciforme de perfil en *s*, de vora exvasada i llavi arrodonit, que té 10 centímetres de diàmetre en la boca (fig. 2, 4).

- Petit fragment de ceràmica grisa pertanyent a la vora i una part del coll d'un vas possiblement caliciforme. Presenta la vora lleugerament exvasada i el llavi arrodonit. El diàmetre de la boca és de 10,3 centímetres (fig. 3, 5).

- Vas caliciforme de perfil en *s*, amb la vora exvasada i llavi arrodonit, que presenta una base anellada. La boca té 11,2 centímetres de diàmetre, la base, 4,7, i 6,7, d'alçària (fig. 3, 6).

- Fragment corresponent a una base anellada i part del cos d'un vas, possiblement caliciforme, amb una diàmetre en la base de 4,8 centímetres (fig. 3, 7).

- Fragment corresponent a una base anellada i al cos d'un vas caliciforme al qual li falta només l'extrem de la vora. La base és anellada, com la resta de vasos descrits, i té un diàmetre de 5,3 centímetres (fig. 3, 8).

Aquestes troballes que ara presentem confirmen el caràcter de cova-santuari per a la cova de la Moneda, sense que puguem precisar la ubicació d'aquestes troballes en la planta de la cova i la seua relació amb les altres troballes, en especial amb les restes humanes, de les quals no podem

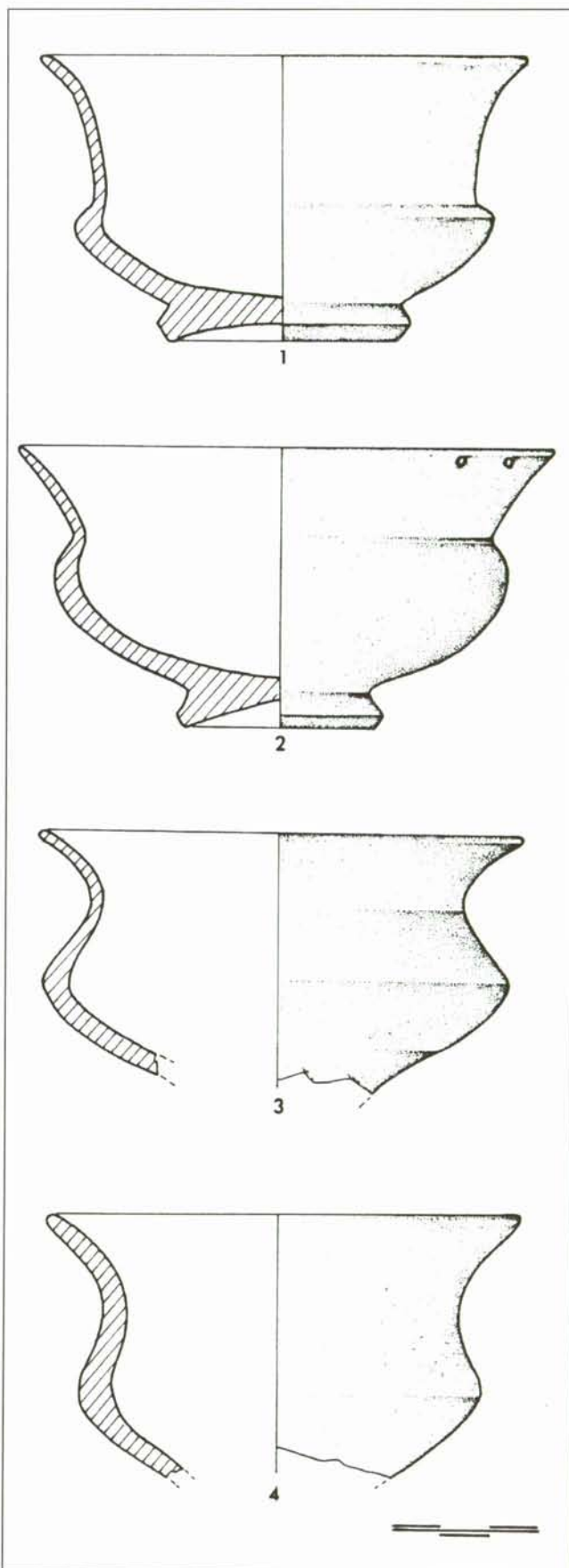

Figura 2

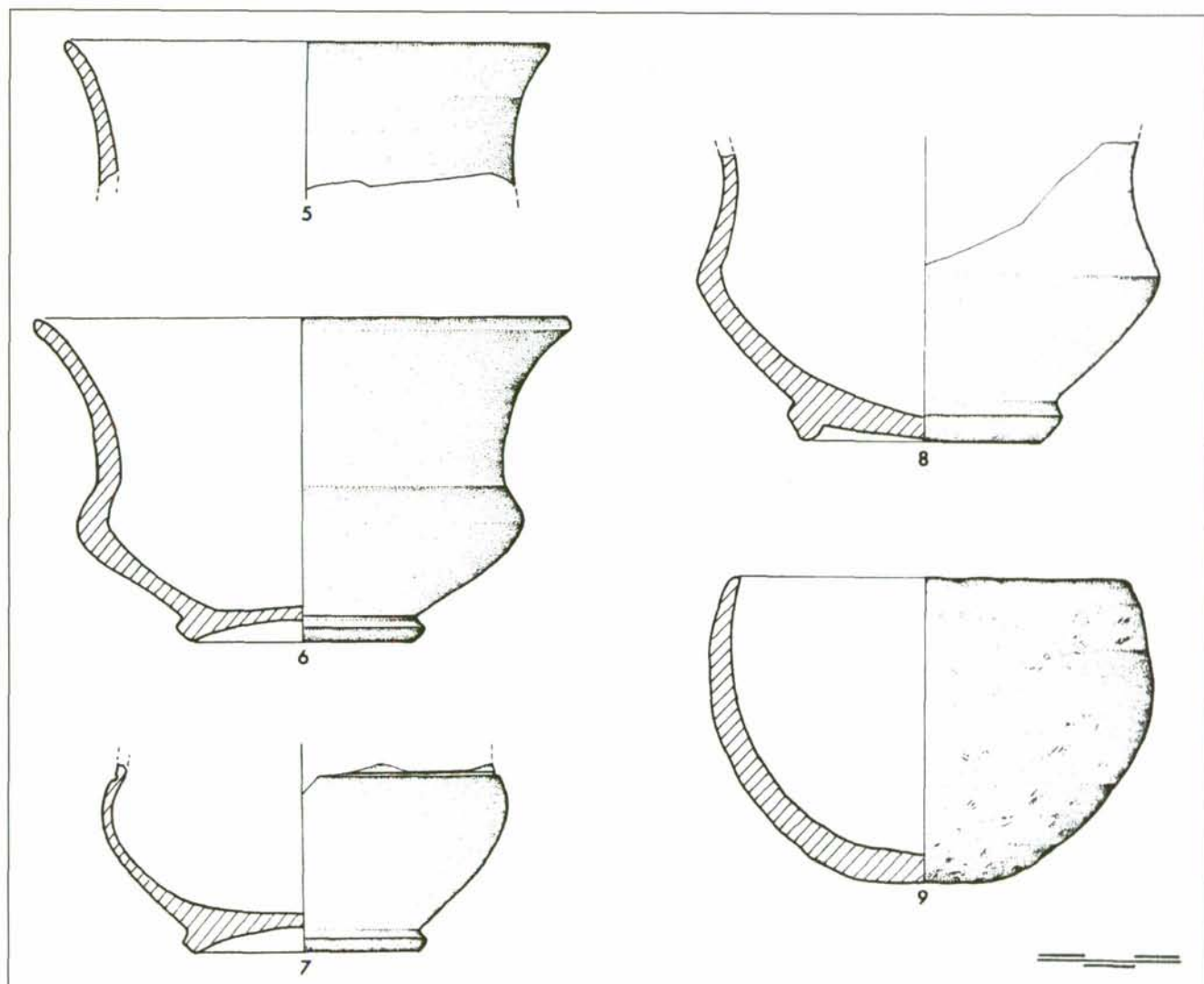

Figura 3

precisar la seua adscripció a aquest moment o la seua pertinència a l'edat del bronze.

Tan sols hem volgut presentar ací un conjunt excepcional de ceràmica ibèrica i confirmar definitivament que la cova de la Moneda és una cova ritual ibèrica, ja que té totes les característiques que assenyala Milagro Gil-Masarell per a aquest tipus de jaciment.

BIBLIOGRAFIA

- BERENGUER BARCELÓ, J. (1977). *Historia de Alcoy*. I: 40. Alcoi.
- CERDÀ BORDERA, F. (1983). Contribución al estudio arqueológico de la Foia de Castalla. (Alicante). *Lucentum*, II: 69-90.
- GIL-MASCARELL, M. (1975). Sobre las cuevas ibéricas del País Valenciano. *Materiales y problemas. PLAV*, 11: 281-332.
- MARTÍ BONAFÉ, M. A. (1990). Las cuevas del Puntal del Horno Ciego. Villargordo del Cabriel. *Saguntum*, 23: 141-182.
- NORDSTRÖM, S. (1973). *La céramique peinte ibérique de la province d'Alicante*. I-II. Estocolm.
- OLCINA CLIMENT, A. (1973). Cova de la Moneda. *Gran Enciclopedia de la Región Valenciana*. vol. 3: 184.
- ROOS, A. M. (1982). Acerca de la antigua cerámica gris a torno en la Península Ibérica. *Ampúrias*, 44: 43-70.